

**SVERIGES FÖRFATTARFÖRBUND
OM UPPHOVSRÄTTEN I IT-SAMHÄLLET**

1.

Informationen vill vara fri, sägs det i en fantasieggande, oklar och ofta använd slogan. Den används särskilt om IT-genererad information. Ja, så länge som nätsurfaren vill att hans information ska vara fri, dvs. att han inte vill ha något skydd för den, så lär ingen protestera. Men menar nätsurfaren att det andra skapat ska kunna användas fritt av honom, blir det en annan sak. **Då riskerar det att bli stöld.**

2.

Den information som vill vara fri på det sättet att den kan tillskrivas vem som helst och förvanskas av vem som helst devalverar sig snabbt till att bli meningslös. Information, texter, får sin relevans av att de på ett säkerställt sätt förmedlas oförvanskade och att det finns en definierad och angiven avsändare, en författare. Detta återspeglas i sin tur i att **upphovsmannens ideella rätt har textens integritet i och rätten att anges som upphovsman som sina två viktigaste hörnstenar.**

3.

Utgångspunkten för den diskussion om upphovsrätten som pågår nationellt, nordiskt och internationellt är utvecklingen av informationstekniken. Digitaliseringen av de texter och bilder och den musik som upphovsmännen skapar sägs kräva att det görs inskränkningar i upphovsmännens rättigheter. Men upphovsrätten har kunnat härbärgera nya medier som filmen, ljudradion och televisionen. Upphovsmannens principiella ensamrätt att förfoga över sitt verk genom att framställa och sprida exemplar, genom att framföra verket offentligt, genom att »överföra« verket, genom att visa verket, har upprätthållits, liksom den ideella rätten. På sina håll har man velat göra inskränkningar i och omtolka en del av de här begreppen, dvs de begrepp som styr upphovsmannens möjlighet att leva på det han skapat. Den anpassning av upphovsrätten till Internet som

nu görs får inte innebära att rättsskyddet urholkas. **Upphovsrätten är i princip teknikneutral.**

4.

Författarna har lagt ner stor möda på att organisera sig för att i rationella former kunna licensiera och tillgodose marknadens behov av deras texter. Ändå har frågan väckts om inskränkningar i författarnas möjligheter att själva i ordnade former förfoga över sina texter. Skribenterna och deras organisationer har inte ens fått klart för sig vilka faktiska behov det är som ska tillgodoses och som förutsätter att rättigheterna inskränks. **Författarna vill att det de skriver ska användas. Författarna vill som alla andra ha betalt för sitt arbete.**

5.

Det verkar också som om någon vill få oss att tro att informationsfriheten skulle fungera utan ett bra skydd för yttranden. Med detta har också påpekats självklarheten att varje information börjar i att någon har yttrat något, i en utsaga, t ex i form av en text. **Skyddet för yttrandet är den nödvändiga förutsättningen för en informationsfrihet värd namnet.**

6.

På upphovsrättsområdet har vi i Sverige och i Norden kunnat tillgodose bl a utbildningsområdets krav på förenklad tillgång till skyddade verk och presentationer via s k avtalslicenser i upphovsrättslagen. Med sådana licenser som plattform har avtal kunnat träffas som inneburit att avnämarnas redovisade behov och upphovsmännens legitima intressen tillgodosetts. **Författarna förordar avtalslicenslösningar när digitalt genererade texter i framtiden ska användas t ex i våra bibliotek.**

